

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
 МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
 Биро за развој на образованието
 СКОПЈЕ

Примено	26.08.2013		
Орг единица	Број	Цилис	Вредност
07	12/59		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди наставната програма по **македонски јазик** за VI одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен слух.

VI ОДДЕЛЕНИЕ

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2013

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се оспособува да ги препознава и да ги разликува основните карактеристики на македонскиот јазик во неговиот историски развој;
- да се оспособува да ги разликува видовите согласки и самогласки во писменото и усното изразување;
- да се оспособува да го применува правилото за зборовно акцентирање во македонскиот стандарден јазик;
- да се оспособува да развива сложена од проста реченица и да направи проста од сложена;
- да се оспособува да состави проста и сложена реченица во сегашно, минаго и идно време со правилна употреба на интерпункциските знаци;
- да разликува зборови со различно лексичко значење во усната и писмената комуникација;
- да ги усвојува основните поими кои ја карактеризираат драмата како книжевен вид/род;
- да се запознае со основните карактеристики на лирските и епските творби;
- да се оспособува да учествува во разговор, дискусија во различни улоги;
- да знае кој учествува во создавање театарска претстава.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ЈАЗИК			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да се запознае со потеклото на македонскиот јазик; ➤ да ги препознава глаголското и кирилското писмо (на факсимил). 	<p>Потеклото на македонскиот јазик</p> <p>Старословенски азбуки: глаголица и кирилица</p> <p>Современо македонско кирилско писмо</p>	<p>Старословенски јазик</p> <p>Глаголица</p> <p>Кирилица</p> <p>Современо македонско кирилско писмо</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Визуелно запознавање на старословенскиот јазик (фотокопии од писани споменници). • Разгледување текстови со глаголско и кирилско писмо.
	Фонетика		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да ја знае слоговната функција на самогласките; ➤ да ги препознава видовите согласки (звучните и беззвучните во парови); ➤ да се оспособува да го определи акцентот на зборовите. 	<p>Поделба на гласовите (самогласки и согласки)</p> <p>Поделба на согласките: звучни, беззвучни и сонорни (сонанти)</p>	<p>Самогласки (вокали)</p> <p>Согласки (консонанти)</p> <p>Сонанти</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за составување зборови од дадени букви. • Вежби за правилно акцентирање на зборовите преку читање текстови. • Вежби за обележување на акцентот. • Вежба: Учениците добиваат листа на зборови со одбележан акцент. Секој ученик ги изговара зборовите според одбележаниот акцент.
	Морфологија		
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да се оспособува да ги препознава видовите зборови; ➤ да препознава и самостојно да пишува расказна реченица; ➤ да препознава и самостојно пишува прашална реченица; 	<p>Правила за акцентирање на зборовите: еднословни, двословни и повеќесловни</p>	<p>Видови зборови</p> <p>Расказна реченица</p> <p>Прашална реченица</p> <p>Извична реченица</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за пишување прашални реченици. • Вежби за пишување извични реченици. • Вежби за пишување одречни реченици. • Вежби за пишување расказни реченици. • Вежби за составување реченици по дадени зборови.

<ul style="list-style-type: none"> ✚ да препознава и самостојно пишува извична реченица; ✚ да препознава и самостојно пишува одречна реченица. 		Одречна реченица	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за составување на реченици по дадени слики • Вежби за препознавање на видовите зборови. • Вежби за класификација на зборовите во зборовни групи.
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Да се оспособува да го препознава видот на именките; ✚ да знае правилно да го применува членувањето на именките; ✚ да препознава и применува род кај именките; ✚ да препознава и применува број кај именките. 	Именки: општи, сопствени и збирни Определеност кај именките Род и број кај именките	Именки: општи, сопствени и збирни Определеност кај именките (членување) Род и број кај именките	<ul style="list-style-type: none"> • Препознавање на видот на именките. • Вежби за препознавање на членските наставки и нивна правилна примена. • Вежби за препознавање и примена на род кај именките. • Вежби за препознавање и примена на број кај именките.
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Да се оспособува да ги применува глаголите како видови зборови; ✚ да пишува реченици со глаголи во сегашно, минато и идно време. 	Глаголи Сегашно, минато и идно време Реченици со примена на глаголи во сегашно, минато и идно време	Примена на сегашно, минато и идно време	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за препознавање на глаголите. • Вежба: Учениците во текст од учебник добиваат задача во одреден пасус да ги подвлечат сите глаголи. Подвлечените глаголи ги запишуваат во својата тетратка. • Вежби за менување на глаголите во сегашно, минато и идно време • Вежби за составување реченици со глаголи во сегашно време. • Вежби за составување реченици со глаголи во минато време. • Вежби за составување реченици со глаголи во идно време.
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Да се оспособува да ги препознава и применува придавките. 	Придавки: препознавање и примена	Придавки	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за препознавање на придавките. • Вежби за збогатување на текстот со употреба на придавки.

<p>☛ Да се поттикнува да ги применува заменките како видови зборови.</p>	<p>Заменки (лични и показни)</p>	<p>Лични Показни</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за препознавање на видови заменки и нивна примена. • Вежба: Во текст од 4 - 5 реченици и листа на лични и показни заменки - ги заменуваат местата на определени зборови со заменки.
Синтакса			
<p>☛ Да умее да ги открива подметот и прирокот во реченици (повторување);</p> <p>☛ да го именува видот на зборот кој е во функција на подмет во реченицата.</p>	<p>Реченица: главни реченични делови (подмет и прирок) Подмет: зборови што се јавуваат во функција на подмет</p>	<p>Главни реченични членови: подмет и прирок Зборови во функција на подмет</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за препознавање подмет и прирок во реченицата. • Вежби за посочување на видовите зборови во функција на подмет. • Вежби за самостојно составување реченици со различни видови зборови во функција на подмет.
<p>☛ Да се поттикнува да ги препознава и правилно да ги користи прилошките определби во изразувањето;</p> <p>☛ да се оспособува да го збогатува изразувањето со примена на прилошки определби.</p>	<p>Неопходни реченични делови: прилошки определби за место, време, начин</p>	<p>Прилошки определби: за место, време, начин</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за препознавање и класифицирање на прилошките определби според видот. • Вежби за правилен ред во реченицата при нивната употреба.
<p>☛ Да се оспособува да ги препознава сложените реченици;</p> <p>☛ да го усвои поимот за сложена реченица;</p> <p>☛ да умее да ги проширува простите реченици во сложени.</p>	<p>Сложена реченица - поим за сложена реченица Составување на реченици</p>	<p>Сложена реченица Проста реченица</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за откривање на сложената реченица. • Вежби за составување прости и сложени реченици. • Вежби за трансформација на прости во сложени реченици. • Вежби за составување на реченици (со и без дадени зборови)

<ul style="list-style-type: none"> Да се оспособува да прави разлика во лексичкото значење на синонимите, антонимите; да го збогатува изразувањето со примена на овие зборови. 	<p>Речник и стил</p> <p>Лексичко значење на зборовите: синоними, антоними</p>		<ul style="list-style-type: none"> Вежби за откривање на зборовите според нивното лексичко значење. Вежби за примена на овие зборови во текст.
<ul style="list-style-type: none"> Да се запознава со значењето на посочени скратеници. Да се поттикнува да ги применува правилата за слеано пишување на зборовите. 	<p>Правопис</p> <p>Скратеници</p> <p>Слеано пишување на сложените зборови: именки, придавки, прилози и броеви</p>	<p>Скратеници</p> <p>Слеано пишување на зборовите</p>	<ul style="list-style-type: none"> Вежби за објаснување на посочени скратеници. Вежби за скратување на зборови. Вежби за слеано пишување на зборовите. Диктаг.
<ul style="list-style-type: none"> Да се запознае дека постои основно и преносно значење на зборовите. 	<p>Зборови во основно значење и во преносно значење.</p>	<p>Основно и преносно значење на зборовите</p>	<ul style="list-style-type: none"> Вежби за согледување на основното и преносното значење на зборовите.
<ul style="list-style-type: none"> Да знае за правилната употреба на интерпункциските знаци; да знае за правилна употреба на голема буква. 	<p>Употреба на интерпункциските знаци: точка, запирка, прашалник, две точки.</p> <p>Употреба на голема буква</p>	<p>Интерпункциски знаци за директен говор (точка, запирка, прашалник, две точки)</p> <p>Голема буква</p>	<ul style="list-style-type: none"> Вежби за правилна употреба на интерпункциските знаци во писменото изразување. Вежби за употреба на голема буква.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ЛИТЕРАТУРА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Да ги запознае литературните родови; ➤ да се оспособува ги препознава литературните родови по надворешните карактеристики. 	Поделба на родови: лирика, епика и драма	Литературни родови: лирика, епика и драма	<ul style="list-style-type: none"> • Литературни текстови од трите литературни родови.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да се оспособи да прераскаже содржина од учен (прочитан) текст. ➤ Да се поттикнува да ги открие белезите на расказот како куса проза; ➤ да умее да напише кус текст по дадени прашања, слики или аудио-визуелна презентација. 	Проза Содржина на текст	Содржина	<ul style="list-style-type: none"> • Вежби за прераскажување презентирање на содржината од учен текст.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да се поттикнува да ги открие белезите на расказот како куса проза; ➤ да умее да напише кус текст по дадени прашања, слики или аудио-визуелна презентација. 	Видови раскази	Расказ	<ul style="list-style-type: none"> • Читане раскази. • Примена на аудио-визуелно средство. • Вежби за пишување кус расказ по дадени прашања, слики или аудио-визуелна презентација.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да се оспособува да разликува расказувачка форма во прво и во трето лице. ➤ Да се запознае со драмскиот текст; ➤ да научи да имитира лик од даден драмски текст. 	Расказувач во прво и во трето лице и Поим за драма (како литературен род)	Наратор (расказувач) Драма	<ul style="list-style-type: none"> • Текстови за откривање на позицијата на расказувачот. • Вежби за расказување во прво и трето лице. • Драмски текстови - аудио-визуелно средство. • Да твори дијалози и монолози како елементи на драмски текст. • Вежби за имитирање лик од драмски текст.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Да се оспособува да ги препознава дијалозите и монолозите во извадоци од драмски текст; ➤ да се запознае со дијалогот и монолот преку драмски текст. 	Дијалог и монолог во драмски текст	Дијалог и монолог	<ul style="list-style-type: none"> • Текстови за споредба на драмски дијалог. • Посета на театарска претстава.

		Поезија	
<ul style="list-style-type: none"> Да се запознае со различни видови лирски песни. 	<p>Лирички видови:</p> <p>а) љубовни песни</p> <p>б) патриотски песни</p> <p>в) описни песни</p>	<p>Видови лирски песни</p>	<ul style="list-style-type: none"> Избор од лирски песни (со различни мотиви). Меморирање лирски песни.
<ul style="list-style-type: none"> Да се запознава со стилските фигури; да се оспособува да ги препознава и посочува во текстови. 	<p>Стилски фигури:</p> <p>епитет;</p> <p>анафора;</p> <p>ешифора.</p>	<p>Стилски фигури:</p> <p>епитет;</p> <p>анафора;</p> <p>ешифора.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Текстови од народната и авторската литература. Вежби за меморирање на стихотворби Читање стихотворби.
<ul style="list-style-type: none"> Да се запознае со лирски и епски песни. 	<p>Лиричко - епски песни</p>	<p>Лиричко - епски песни</p>	<ul style="list-style-type: none"> Лиричко - епски песни од народната и од авторската литература.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ИЗРАЗУВАЊЕ И ТВОРЕЊЕ			
Цели		Поними	
		Активности и методи	
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> Да се оспособува да употребува соодветни зборови за културна комуникација; да се оспособува да води службен и приватен разговор со: одделенски раководител, наставник, директор, педагог. Да се оспособува да раскажува доживевани случки; 	<p>Усно изразување</p> <p>Разговорот како вид комуникација:</p> <p>формулирање прашања и одговори на прашањата</p> <p>Интервју (играње улоги)</p>	<p>Разговор</p>	<ul style="list-style-type: none"> Вежби за културна меѓусебна комуникација. Импровизирани разговори со селекција на зборови во зависност со кого комуницира. Вежби во двојки (парови) за водење службен и приватен разговор.
<ul style="list-style-type: none"> Да се оспособува да раскажува доживевани случки; 	<p>Хронолошко и ретроспективно раскажување</p>	<p>Прераскажување</p> <p>Раскажување</p> <p>Опишување</p>	<ul style="list-style-type: none"> Вежби за живо и коректно раскажување. Вежби за збогатување на изразувањето со употреба на изразни средства.

<ul style="list-style-type: none"> Да го збогатува изразувањето со употреба на изразни средства; Да препознава и презентира раскажување по хронологија (според редот на случувањето) и ретроспективно (според сеќавањата); 	<p>Опишување на ликови и личности</p>	<ul style="list-style-type: none"> Вежба со цел учениците да ја согледаат разликата меѓу концизното и опширното раскажување. Двајца ученици добиваат задача ист текст, едниот од нив концизно да го раскаже, а другиот опширно. Останатите ученици слушаат и одредуваат кој од учениците раскажувал кратко, а кој опширно и ги бележат разликите.
<ul style="list-style-type: none"> Да се оспособува да пишува извештај и да селектира факти. 	<p>Известување: вест, извештај</p>	<p>Вест Извештај</p> <ul style="list-style-type: none"> Вежби за пишување вест, извештај Текстови од весници и списанија.
<ul style="list-style-type: none"> Да ги применува знаењата за читање дијалог, монолог, раскажувања на автор; да умее сценски да изведе драмски текст (со мимики, гестови, движења, глас и сл.). 	<p>Сценски изведби</p>	<p>Драматизација</p> <ul style="list-style-type: none"> Писмени и усни вежби за претставување текстови по улоги. Вежби за читање текстови по улоги. Организирање импровизирани сценски изведби.
<ul style="list-style-type: none"> Да се оспособува да раскажува, прераскажува, опишува во писмена форма. 	<p>Писмено изразување Писмено изразување</p>	<p>Раскажување Прераскажување Опишување Лик и личност</p> <ul style="list-style-type: none"> Вежби за писмено творење. Вежби за примена на стекнатите знаења за писмено изразување. Вежби за составување извештај и соопштение.
<ul style="list-style-type: none"> Да прави промени во текст или реченици кои му се диктираат (примена на глаголски времиња, замена на соодветни зборови и сл.). 	<p>Диктаг со промени Диктаг со гест, дактилологија и читање од уста</p>	<p>Диктаг</p> <ul style="list-style-type: none"> Диктаг со промени и творечки диктаг. Вежби за творење според диктаг (да го богати речникот по дадени барања). Диктаг со гестукулација, дактилологија и читање од уста.
<ul style="list-style-type: none"> Да се оспособува за самостојно писмено изразување. 	<p>Писмени вежби</p>	<p><i>Напомена: Да се користат соодветните современи методи и техники за читање и пишување кои ќе придонесат за критичко размислување.</i></p>

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЕ: МЕДИУМСКА КУЛТУРА			
Цели	Содрзини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ Да ги запознава процесите во создавањето книга; ✦ да препознава рубрики во весници и списанија. ✦ Да ја знае улогата на режисерот, актерот, костимографот и сценографот. ✦ Да ја знае улогата на медиотекага. 	<p>Видови медиуми: електронски и печатени Книгата како медиум Весници, списанија и рубрики</p> <p>Режисер Актер Костимограф Сценограф</p> <p>Медиотека</p>	<p>Медиуми: печатени и електронски</p> <p>Режисер Актер Костимограф Сценограф</p> <p>Медиотека</p>	<p>Активности и методи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Весници и списанија. • Вежби за воочување на разликите помеѓу електронските и печатените медиуми. • Вежби за создавање книга (посета на печатница). • Посета на театарска претстава. • Дружење со учесници во драмската претстава. • Обид за правење драмска претстава на училиште. • Посета на медиотека. • Разговор со вработените во медиотекага. • Вежби за користење на соодветен софтвер во медиотека за пребарување податоци од областа на литературата, филмот и театарот.

Напомени за начинот на планирање и реализација на наставните програми

Во паралелките во посебните основни училишта и во посебните паралелки при редовните основни училишта составот на учениците е изразито хетероген. За учениците со посебни образовни потреби, согласно видот и степенот на попреченоста, треба да се практикува строго диференциран и индивидуализиран пристап во рамките на воспитно – образовниот процес. Ваквиот приод е во функција на нивните индивидуални специфични потреби, а, се очекува да резултира со развивање на индивидуалните потенцијали, и, секако максимални академски постигања.

Во тој контекст, наставниците кои реализираат настава со овие ученици треба:

- да се обидат при изготвувањето на планирањето (доколку видот и степенот на попреченоста на учениците во паралелката го дозволува тоа) да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка;
- за учениците во паралелката чиј вид и степен на попреченост не дозволува наставниците да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка, тогаш за нив треба да планираат парцијална партиципација во рамките на содржините, целите и активностите кои ги реализира целата паралелка;
- доколку видот и степенот на попреченост е многу сериозен наставникот пристапува кон изготвување интересен индивидуален образовен план за тие ученици во рамките на адаптираните наставни програми (при изготвувањето на индивидуалниот образовен план наставникот може да користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години). Кога наставникот во индивидуалниот образовен план користи наставни содржини и цели од наставните програми од претходните учебни години, треба да ги наведе одделението, содржините, како и целта на нивното повторно обработување.

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Совладување на техниката на читање се реализира преку: читање текст со природна јачина и боја на гласот и нормален темпо; разбирање на прочитаниот текст; гласно читање со чист изговор и ритам; читање во себе на кратки и долги реченици (гласен одговор на однапред поставени прашања); читање во себе познат текст и писмено изразување на прочитаното; изразно читање; и читање по улоги и драматизација на содржината.

ОБРАБОТКА НА ТЕКСТ

Обработка на одбран и посебно прилагоден текст (научно - популарен и литературен текст (во стихови и во проза) со тема од детскиот живот со интересен хумор. Обработка на бајки и басни. Воочување на ликовите на главното дејство, местото и времето на случување во прочитани прозни текстови. Обработка на гатанки и поговорки. Обработка на соодветни текстови од детско списание.

УСНО ИЗРАЗУВАЊЕ

Правилен говор, водење дијалог на заеднички теми, поставување прашања и давање одговор, изразување на лични желби, барања и размислувања, раскажување на сопствени доживувања, вежби за набљудување и раскажување на набљудуваното (во продавница, на улица, на излет, во училишница, во училишниот двор, во кино, театар, детски емисии на телевизорија - обработка на местото и времето на настанот за кој се зборува, пронаоѓање на причини за одредени појави и донесување на сопствени заклучоци за нив, опишување на физичките особини на личности од животот и укажување на нивните основни карактерни особини, раскажување според една и повеќе слики). Прераскажување на обработен текст. Рецитирање и кажување наизуст научени делови од текст. Прераскажување со цел вежбање на основните граматички категории.

ПИСМЕНО ИЗРАЗУВАЊЕ

Писмени вежби во траење од 5 или 10 минути (на почетокот или на крајот од часот), пишување прашања и одговори на поставените прашања, кратки диктати (реченици од одбрани делови од текст), дополнување на зборови во реченици.

Писмени вежби на цел час: прераскажување на обработен текст, писмено изразување (лични доживувања, пишување писмо на родители, роднини, другари, приказна врз основа на слики и сл.).

Писмени вежби со цел вежбање на граматичките правила: пишување реченици со соодветни интерпункциски знаци, вежби во пишување на сопствени и општи именки.

ЈАЗИК

Повторување и утврдување на програмските содржини од претходното одделение.

Реченици: прашални, потврдни, извични, одречни. Разликување на речениците по состав: прости, проширени и сложени. Именки и глаголи како главни делови на реченицата (подмет и прирок). Именки: сопствени и општи, род и број. Глаголи (сегшно, минато и идно време). Лични заменки во еднина и множина. Богаење на речникот со нови зборови.

Содржината на наставната програма по предметот **македонски јазик** овозможува интегрирано планирање со наставата по предметите: **математика**, **ликовно образование**, **музички стимулации** и **ритмички вежби**, **природни науки** и **техника**. Во интегрирано планирање на предметното подрачје **Јазик** можаат да се вклучат и содржини од историја (кога ученикот се запознава со видовите зборови во усно и писмено изразување именувајќи ги поимите од овој наставен предмет или кога се работат содржини од историскиот развој на јазикот); со **математика** (при именување на поимите од содржините од математика или со приближната и точната бројност на броевите како видови зборови); со **ликовно образование** (со правење цртежи со кои се претставуваат ликови, настани од текстовите кои се работат); со **музички стимулации** и **ритмички вежби** (преку содржините кои се поврзани со самогласките и согласките, со содржини преку кои се запознаваат со ритам); **англиски јазик** (преку содржини за функциите на зборовите и речениците во двата јазика).

Во севкупното планирање на содржините на наставниот предмет **македонски јазик** треба да се вклучуваат и планирања кои се поврзани со вреднување на постигањата на учениците за време на реализацијата на наставната програма. Тоа подразбира дека вреднувањето треба да е дел и од дневните, тематските и од глобалните планирања на наставниот процес.

Планирањето на наставата по македонски јазик треба да биде во координација со наставниот план и програмата за овој предмет и да ги опфаќа програмските содржини на сите образовно - воспитни подрачја. При одредувањето на бројот на часовите за предметните подрачја треба да се имаат предвид и специфичностите на условите за изведување на оваа настава во училиштето каде што работи наставникот. Во планирањето на наставната програма треба да се уважува фактот различното тежинско ниво на програмските содржини во рамките на програмата што се извлекува од поставеноста на целите што треба да е основа на планирањето на наставниот процес. На сите содржини не може, и не треба, да им се посветува подеднакво внимание во наставата. Во планирањето, исто така, како појдовна основа треба да е и поставеноста на наставната содржина, потребниот временски рок за реализација на истата, како и нивото на постигања на поставените цели. Сепак, се препорачува да нема впечатливо големи временски отстапки за содржинската реализација.

Наставниот предмет е задолжителен. Застапен е со 6 часа неделен, односно 216 часа годишен фонд.

Наставни средства:

- учебник избран на ниво на училиштето за соодветниот предмет, одобрен од страна на министерот;
- енциклопедии, речници и сл.;
- Интернет, образовни софтвери;
- списанија - традиционално потврдени списанија за деца (одобрени списанија);
- аудиовизуелни средства и други средства во зависност од предметот – ЦД (литературни текстови, звучни записи);
- други извори на учење во непосредната околина: споменици на културата, музеи, домови на културата, библиотеки, кина, театри, национални паркови и сл.
- индивидуални слушни амплификатори или групна слушна апаратура.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

ДИЈАГНОСТИЧКО ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

На почетокот на учебната година наставникот врши дијагностичко проверување и оценување со цел да ја спознае состојбата таква каква што е, во функција на квалитетното планирање и реализирање на идните активности. Дијагностичкото проверување наставникот може да го реализира со примена на повеќе инструменти како што се: дијагностички тестови (тријажен тест за артикулација на гласовите, аудиограм), со усни прашања подготвени од наставникот, со усни прашања, со пишување зборови и кратки реченици.

Добиените одговори се слика на ученичките предзнаења во најширока смисла на зборот и претставуваат основа за планирањата за реализацијата на наставната програма и процесот на оценување во текот на наставната година.

ФОРМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ

Во текот на наставата по македонски јазик во шесто одделение се препорачува формативно следење кое ќе овозможи формирање на објективни описи како повратна информација за постигањата на учениците во определен временски период. Формативното следење на постигањата на учениците наставникот може да го реализира со користење на повеќе методи за оценување:

- разговори наставник/ученик;
- усни презентации;
- писмени вежби;
- тестови;
- домашни работи;
- портфолио - собирање на показатели (детски изработки, творби, искизи и сл.) за секој ученик посебно.

Портфолиото треба, во текот на целата година, да им е достапно на родителите за да можат да придонесат во квалитетната реализација на наставата по македонски јазик. Портфолиото на ученикот со прочистени и селектирани податоци продолжува во наредното, повисоко одделение.

Овие и други методи за оценување наставникот може да ги вреднува со однапред подготвени евалуациони листи за секој ученик, кои се пополнуваат по конкретна негова активност, која е специфична (позитивна или негативна) или студии на случај во кои наставникот ја бележи фактичката состојба. Добиените резултати од следењето на постигањата на учениците овозможуваат креирање на планирани усни и пишани повратни информации кои во форма на креирани описи се наменети за учениците, за родителите и за самите наставници.

МИКРОСУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ - На крајот од секое тримесечје, врз основа на сознанијата од формативното оценување, се реализира микросумативно оценување од чишто резултати се оформуваат тримесечните описни вреднувања за постигањата на учениците.

СУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ - Врз основа на целокупните податоци добиени од следењето, проверката на постигањата на учениците во текот на реализацијата на наставната програма наставникот ја констатира (описува) развојната состојба на секој ученик поединечно, во рамките на секое програмско подрачје.

Од формираните сумативните описни оценки формулирани за секој ученик посебно раководејќи се од поставените нивоа на постигања во текот на определени временски периоди (на крајот на полугодното и на учебната година) наставникот внесува и соодветни нумерички оценки.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште донесен од страна на министерот за образование и наука.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Настава по македонски јазик во шесто одделение може да изведува лице кое завршило:

Филолошки (порано Филозофски) факултет:

- студиска група за македонски јазик и македонска книжевност;
- студиска група за македонски јазик и книжевност;
- студиска група за македонска книжевност и јужнословенски книжевности (порано книжевности на народите на СФРЈ);
- студиска група за за општа и компаративна книжевност – наставна насока;
- студиска група за за општа и компаративна книжевност – друга насока со здобиена соодветна педагошко – психолошка и методска подготовка на соодветен факултет;
- двопрредметни студии по македонски јазик и англиски јазик; македонски јазик и француски јазик; македонски јазик и германски јазик;
- покрај со соодветна педагошко – психолошка и методска подготовка на соодветен факултет треба да се здобие и со дополнителна дефектолошка дообразба на соодветен факултет;
- филозофски факултет – Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- дефектолошки факултет, дипломиран дефектолог.

Доколку на објавениот јавен оглас не конкурирало лице со стекнато образование од горенаведените студиски групи, може да изведува настава лице кое завршило:

- македонски јазик како втор главен предмет – наставна насока.

Изготвил: работна група,

координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор во Бирото за развој на образованието – Скопје

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор на Бирото за развој на образованието - Скопје

7. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *македонски јазик* за шесто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со општетен слух, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден -----

Скопје

Министер,

Спиро Ристовски

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11, 3994/11
19.08.2019 год.
СКОПЈЕ